

LIETUVOS MEDIATORIŲ RŪMAI

Asociacija, Didlaukio g. 55, LT-08303 Vilnius
Telefonas: +37067113241. El. paštas: info@lmr.lt
Įmonės kodas: 304467253

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2024-07-10 Nr. KK-001/24
į 2024-06-27

DĖL NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Atsakydami į Jūsų 2024 m. birželio 27 d. raštą informuojame, kad Lietuvos mediatorių rūmai (toliau - LMR) atidžiai išnagrinėję derinimui pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimo Nr. 364 „Dėl Už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), kuriuo keičiamos Dėl už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisyklės (toliau – Taisyklės), teikia žemiau išvardytas pastabas.

LMR pritaria, siūlymui Taisyklėse iš viso nustatyti 8 iš valstybės biudžeto lėšų apmokamas valandas, skirtas privalomajai mediacijai vykdyti, jų nedetalizuojant ir valandų paskirstymą iš esmės paliekant mediatoriaus diskrecijai. Mūsų nuomone, tai svarbus pokytis, kuris turi potencialą gerinti valstybės finansuojamos privalomosios mediacijos paslaugų kokybę, suteikiantis mediatoriui galimybę lanksčiai derintis prie ginčo šalių poreikių bei sprendžiamo ginčo ypatumų.

Deja, analizuojant priemones, kuriomis šio rezultato bus siekiama, akivaizdu, kad žadėtas pokytis planuojamas realizuoti tik iš dalies. Bendras valandų skaičius tikrai yra siūlomas didinti nuo 6 iki 8 valandų, tačiau iš esmės mediatoriaus diskrecija spręsti, kaip būtų efektyviausia šias valandas išnaudoti, yra (kaip ir buvo iki šiol) ribojama imperatyvaus pobūdžio nuostatomis.

LMR nuomone, siūlomas teisinis reglamentavimas, kuris numato ribojimus mediatoriui atsižvelgiant į situaciją, ginčo ypatumus bei ginčo šalių charakteristikas savo nuožiūra paskirstyti valstybės finansuojamas 8 valandas, yra netikslingas ir perteklinis. Siūlytumėm Taisyklių 53 punkte nenurodyti maksimalaus leistino mediatoriui laiko Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo (toliau – MĮ) 21 straipsnio 4 dalyje nurodytam pranešimui kitai ginčo šaliai siųsti ir kitiems su tuo susijusiems veiksams atlikti (siūloma leisti skirti ne daugiau kaip 30 minučių (naujas Taisyklių 53.1 papunktis); pasirengimui privalomajai mediacijai (siūloma leisti skirti ne daugiau kaip 1 valanda (naujas Taisyklių 53.2 papunktis); privalomosios mediacijos rezultatams įforminimui (siūloma leisti skirti ne daugiau kaip 1 valanda (naujas Taisyklių 53.3 papunktis).

Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau – VGTPT) iki šiol atliekamą antrosios ginčo šalies informavimą apie privalomosios mediacijos iniciavimą atliks VGTPT paskirti mediatoriai, LMR rengia metodinę rekomendaciją mediatoriams, kaip efektyviausiai įgyvendinti šią funkciją (pridedama).

Pažymėtina ir tai, kad LMR planuoja šviesti mediatorių bendruomenę siekiant užtikrinti vieningą gerą mediacijos inicijavimo praktiką (rengti ir viešinti išsamią informaciją

LMR interneto svetainėje www.lmr.lt, organizuoti šviečiamuosius nuotolinius mokymus (webinarus), apmokyti LMR Mediacijos infolinijos savanorius, kad jie galėtų suteikti reikiamą informaciją asmenims telefonu ir pan.).

Primename, kad šios funkcijos perkėlimas iš VGTPT mediatoriams buvo inicijuojamas ieškant galimybių mažinti atsakančiųjų dalyvauti privalomojoje mediacijoje asmenų skaičių, siekiant kiekvienam kviečiamajam į privalomąją mediaciją neformaliai, paprastai, žmogiškai, atsižvelgiant į situacijos jautrumą pristatyti mediacijos procesą, atsakyti į jam kylančius klausimus, dirbti su pasipriešinimu. Deja, per maksimalų planuojamą leisti 30 minučių laiko tarpą neįmanoma įgyvendinti kokybinio pokyčio inicijuojant privalomąją mediaciją.

Vadovaujantis LMR rengiama metodine rekomendacija, tam būtina skirti ne mažiau nei 1 valandą valstybės finansuojamo laiko, kuris galėtų būti paskirstytas mediatoriaus nuožiūra susipažinimui su dokumentais, pokalbiui su abiem ginčo šalims, formalus rašytinio kvietimo antrajai ginčo šaliai parengimui ir išsiuntimui. Labai svarbu pažymėti, kad antrajai ginčo šaliai vis dėlto atsisakius dalyvauti privalomojoje mediacijoje arba nustatytu terminu nepateikus mediatoriui jokio atsakymo, mediatorius turės parengti ir pateikti ginčo šalims pažymą dėl privalomosios mediacijos iniciavimo. Šis darbas taip pat reikalauja papildomų laiko sąnaudų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome, arba visiškai neriboti laiko, kuris gali būti skiriamas privalomosios mediacijos iniciavimo stadijai, arba nustatyti ne mažesnę nei 1 valandos maksimaliai leistiną laiką.

Atkreiptinas dėmesys, kad mediatoriams perėmus iki šiol VGTPT vykdytą antrosios ginčo šalies informavimą apie inicijuotą privalomosios mediacijos procesą, pasirengimas privalomajai mediacijai prasidės nuo VGTPT sprendimo paskirti konkretų mediatorių, kuris bus priimamas gavus vienos iš ginčo šalių prašymą. Vadovaujantis LMR rengiama rekomendacija, mediatorius susipažins su turimais dokumentais (šalies prašymu bei mediatoriaus paskyrimu), vyks pokalbiai su abiem ginčo šalims, bus rengiamas oficialus rašytinis kvietimas antrajai šaliai dalyvauti privalomosios mediacijos procese, jai sutikus dalyvauti privalomojoje mediacijoje, bus derinama su abiem ginčo šalims mediacijos vykdymo forma, laikas, vieta ir kitos logistinio pobūdžio detalės. Akivaizdu, kad privalomosios mediacijos inicijavimui ir pasirengimo procesui skiriamas mediatoriaus laikas galimai, daugeliu atveju bus kaip vientisas veiksmas, neišskiriant vykdymo stadijų. Papildomai nurodome, kad praktikoje pasitaiko atvejų, kai į VGTPT dėl privalomosios mediacijos kreipiasi abi ginčo šalys drauge. Tokiu atveju, VGTPT paskirtam mediatoriui nebereikės atlikti antrosios ginčo šalies informavimo apie inicijuojamą privalomosios mediacijos procesą. Tokios situacijos taip pat patvirtina tai, kad galimas inicijavimui ir pasirengimui privalomajai mediacijai skirto laiko persidengimas.

Atsižvelgiant į tai, manome, kad nėra tikslinga Taisyklėse riboti mediatoriaus pasirengimui privalomajai mediacijai skiriamo laiko.

Nutarimo projekte taip pat išlieka didelio mediatorių bendruomenės nepasitenkinimo ir Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymu ir Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo Nr. X-1702 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymu nustatyto privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo¹ (toliau – *ex post* vertinimas) ataskaitoje² kritikos sulaukęs punktas dėl

¹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. balandžio 4 d. įsakymas Nr. 1R-119 „Dėl Privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo atlikimo“.

² <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/1719b0f1883411edbdcebd68a7a0df7e?positionInSearchResults=0&searchModelUID=033b11e0-893d-4fc5-bb16-0e4bec39f86e>.

maksimalaus leistino skirti privalomosios mediacijos rezultatams įforminti laiko (gali būti skiriama ne daugiau kaip 1 valanda (naujas Taisyklių 53.3 papunktis)). *Ex post* vertinimo rezultatai parodė, kad, mediatorių nuomone, privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose rezultatų įforminimui, kai mediatorius rengia taikos sutartį, optimalu skirti daugiau nei 4 valandas³.

Akivaizdu, kad praktikoje pasitaiko labai skirtingų situacijų. Vienas taikos sutartis rengia šalių advokatai, kitas – mediatoriai, pasitaiko atvejų, kai taikos sutartis rengia pačios ginčo šalys, joms talkina pažįstami ar giminaičiai teisininkai. Neįmanoma numatyti visų situacijų, tačiau kiekvienam žinančiam, koks kruopštus ir atsakingas yra taikos sutarties rengimo procesas, yra aišku, kad toks dokumentas negali būti parengtas per 1 valandą net ir nesudėtinguose ginčiuose. Tuo labiau, kad mediatoriui per tą laiką turi parengti ir pažymą apie mediacijos pabaigą, ją pateikti ginčo šalims, nepasiekus taikaus ginčo išsprendimo, suteikti ginčo šalims informaciją apie galimus sekančius veiksmus; pasirašius taikos sutartį – informaciją apie tolimesnį jos tvirtinimą teisme, jei šalys turi tokių poreikį.

Atsižvelgiant į tai, nematome tikslo nukrypti nuo pasirinktos strateginės krypties - valstybės finansuojamų valandų paskirstymo palikimo mediatorių diskrecijai – ir grįžti prie identiško iki šiol buvusiam imperatyvaus valstybės finansuojamų valandų paskirstymo modelio.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2024 m. birželio 27 d. rašte pažymėta, kad „Pastebėtina, kad nors nustatomos laiko ribos tam tikriems su mediacijos procesu susijusiems veiksams atlikti, tačiau jeigu, pavyzdžiui, mediatorius pasirengti privalomajai mediacijai užtruko 30 minučių, likusios 30 minučių gali būti skiriamos mediacijos vykdymo laikui“. Norime atkreipti dėmesį, kad tokia mediatoriaus diskrecija neskatina mediatorių siekti privalomosios mediacijos inicijavimo etapo kokybės, o, priešingai, siūlo skubėti ir į inicijavimo etapą žiūrėti formaliai, tokiu būdu užsitikrinant, kad liktų daugiau laiko mediacijos procesui. Nematome jokio esminio pokyčio valandų paskirstymo taisyklėse. Galbūt visi siūlomi ribojimai būtų tikslingi, jei jie būtų pateikiami rekomendacijos forma, su galimybe, esant poreikiui, mediatoriams nuo šių taisyklių nukrypti. LMR, esant poreikiui, yra pasirengę parengti išsamesnes metodines rekomendacijas dėl privalomosios mediacijos vykdymo ir 8 valstybės finansuojamų valandų efektyviausio paskirstymo.

Informuojame, kad 2024 m. liepos 10 dieną vykusio darbinio LMR Tarybos narių susitikimo su Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau - Tarnybos) direktore Živile Poželienė ir direktorės pavaduotoja Asta Slidziauskiene metu buvo aptariami praktiniai mediacijos inicijavimo etapo vykdymo pokyčiai. Pokalbio metu buvo detalai aptariami techniniai privalomosios mediacijos inicijavimo etapai, žingsniai, procedūros. To pasekoje, bendru sutarimu identifikuota, kad be pranešimo apie privalomosios mediacijos iniciavimą išsiuntimo, mediatoriai turės įgyvendinti ir daugiau su inicijavimo etapu susijusių funkcijų, kaip pavyzdžiui: prireikus pasitikslinti inicijuojančios šalies pateikiamus antros ginčo pusės kontaktinius duomenis, kuriais turi būti siunčiamas pranešimas; pasitikslinti aplinkybes dėl smurto artimoje aplinkoje išlygos taikymo; registruoti antros pusės duotą sutikimą dėl mediacijos vykdymo ir atlikti kitus su inicijavimo procesu susijusius techninius veiksmus TEISIS sistemoje. Taigi, net ir atsisakius rekomendacijos mediatoriui inicijavimo etapu užmegzti asmeninį kontaktą su abiems ginčo šalimis, kas manytina yra būtina siekiant didinti ginčo šalių įtraukimo į mediacijos procesą procentą, mediatoriui naujai tenkančioms funkcijoms įgyvendinti TM siūlytinas 30 min laiko tarpas absoliučia dauguma atveju bus akivaizdžiai nepakankamas.

³ Ibid

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, LMR siūlo ir prašo Taisyklėse nenumatyti mediatoriams ribojimų, susijusių su maksimaliu leistinu laiko pasirengimui privalomajai mediacijai ir jos rezultatų suforminimui, o pavesti patiems mediatoriams paskirstyti laiką vadovaujantis bendraisiais teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais. Siekiant užtikrinti efektyvų ir ekonomišką valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, pritartumėm tik kompromisiniam maksimaliam leistinam 1 valandos laikui, skirtam MĮ 21 straipsnio 4 dalyje nurodytam pranešimui kitai ginčo šaliai siųsti ir kitiems su tuo susijusiems veiksams atlikti.

Analogiškas pastabas teikiame ir dėl administracinių ginčų neteisminės bei teisminės mediacijos valandų paskirstymo. Siūlome palikti mediatoriaus diskrecijai, kaip optimaliausia kiekvienoje konkrečioje situacijoje paskirstyti valstybės finansuojamas valandas. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad būtų tikslinga suvienodinti valstybės finansuojamas mediacijos valandas ir tiek privalomajai mediacijai, tiek ir valstybės užtikrinamai, administracinių ginčų neteisminei bei teisminei mediacijai skirti 8 valstybės finansuojamas valandas.

PRIDEDAMA:

1. LMR metodinė rekomendacijos dėl privalomosios mediacijos iniciavimo projektas, 1 lapas;
2. Nutarimo projektas su LMR siūlomais pakeitimais, 2 lapai.

Pirmininkė

Bernadeta Malinauskienė